

Kommunala frågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet motioner om kommunala frågor från den allmänna motionstiden 2014/15. Förslagen i motionerna rör vinstutdelning i offentligt finansierade välfärdsverksamheter, avknoppning av kommunal verksamhet, tillsynsavgifter, kommunalt finanssamarbete, tidiga insatser och sociala investeringar samt välfärdens framtida finansiering.

Utskottet avslår samtliga yrkanden och hänvisar bl.a. till pågående utredningar. I betänkandet finns ett särskilt yttrande från (M, C, FP och KD).

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Vinstutdelning i offentligt finansierade välfärdsverksamheter	6
Avknoppning av kommunal verksamhet	8
Tillsynsavgifter.....	9
Kommunalt finanssamarbete	12
Tidiga insatser och sociala investeringar	13
Välfärdens framtida finansiering	14
Särskilt yttrande.....	17
Vinstutdelning i offentligt finansierade välfärdsverksamheter, punkt 1 (M, C, FP, KD).....	17
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	18
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Vinstutdelning i offentligt finansierade välfärdsverksamheter**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1408 av Hans Rothenberg (M),

2014/15:1409 av Hans Rothenberg (M) yrkandena 1 och 2,

2014/15:2070 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) och

2014/15:2775 av Johan Hedin (C).

2. **Avknoppning av kommunal verksamhet**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:2874 av Fredrik Schulte (M) yrkande 3 och

2014/15:2943 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 5.

3. **Tillsynsavgifter**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:670 av Jan Ericson (M),

2014/15:701 av Jan Ericson (M),

2014/15:1113 av Anna Hagwall (SD),

2014/15:2225 av Jan R Andersson och Sten Bergheden (M) och

2014/15:2229 av Jan R Andersson (M).

4. **Kommunalt finanssamarbete**

Riksdagen avslår motion

2014/15:1163 av Hans Ekström (S).

5. **Tidiga insatser och sociala investeringar**

Riksdagen avslår motion

2014/15:1434 av Teresa Carvalho (S).

6. **Välfärdens framtida finansiering**

Riksdagen avslår motion

2014/15:2404 av Finn Bengtsson (M).

Stockholm den 19 februari 2015

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Monica Green (S), Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Jörgen Hellman (S), Oscar Sjöstedt (SD), Jörgen Andersson (M), Emil Källström (C), Janine Alm Ericson (MP), Jan Ericson (M), Hans Unander (S), Dennis Dioukarev (SD), Erik Ullenhag (FP), Jakob Forssmed (KD), Marie Granlund (S), Fredrik Schulte (M), Börje Vestlund (S) och Håkan Svenneling (V).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet motioner om kommunala frågor från den allmänna motionstiden 2014/15. Förslagen i motionerna rör vinstutdelning i offentligt finansierade välfärdsverksamheter, avknoppning av kommunal verksamhet, tillsynsavgifter, kommunalt finanssamarbete, tidiga insatser och sociala investeringar samt välfärdens framtida finansiering.

Utskottets överväganden

Vinstutdelning i offentligt finansierade välfärdsverksamheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hur vinster i offentligt finansierade verksamheter ska användas. Utskottet hänvisar till den fortsatta beredningen av Ägarprövningsutredningens slutbetänkande och till en kommande utredning i frågan.

Motionerna

I motion 2014/15:1408 av Hans Rothenberg (M) anförs att regeringen bör ta fram en strategi för utvecklingen av företag inom välfärdssektorn. En viktig förutsättning för utveckling av företag inom välfärdssektorn är enligt motionären bl.a. möjligheten att kunna generera vinst. Ett förbud mot vinster i välfärden skulle strypa fristående aktörers kapacitet att konkurrera med de stora offentliga aktörerna. Motionären vill se fler utförare av skattefinansierade välfärdstjänster än de offentliga aktörerna. För att möjliggöra detta och säkra välfärdsnäringsens möjligheter att utvecklas vill motionären att det tas fram en strategi för utvecklingen av företag inom välfärdssektorn.

I motion 2014/15:1409 av Hans Rothenberg (M) framhålls vikten av likvärdiga villkor mellan privata och offentliga aktörer inom välfärdssektorn (yrkande 1). Konkurrensmöjligheterna ska inte begränsas genom restriktioner av vinstuttag för de företag som är verksamma inom välfärdssektorn (yrkande 2).

Vinstintresset får inte styra välfärden och vinstuttag måste avsevärt begränsas. Skattepengar ska gå till vård, skolor och omsorg och inte till skatteparadis eller till företagets vinster. Det framhåller Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) i motion 2014/15:2070.

I motion 2014/15:2775 av Johan Hedin (C) anförs att vinst är en förutsättning för allt sunt företagande och uppstår när ett företag lyckas bra. Därför anser motionären att regeringen bör värna och vårda välfärdsföretagens möjligheter att göra och ta ut vinst.

Tidigare behandling

Finansutskottet har tidigare i olika sammanhang behandlat motioner om vinster i välfärden, senast i betänkande 2013/14:FiU26 Kommunala frågor. I det betänkandet framhöll utskottet att den svenska välfärden ska präglas av kvalitet, tillgänglighet och valfrihet. Utskottet underströk vikten av en ökad mångfald av utförare inom välfärdssektorn. Samtidigt betonades att kvaliteten ska

vara hög och engagemanget långsiktigt och seriöst. Utskottet ville vidare avvakta pågående utredningar innan nya åtgärder vidtogs för att ytterligare säkra kvaliteten inom välfärdens områden.

Kompletterande upplysningar

Den 11 februari 2015 lämnade Ägarprövningsutredningen sitt slutbetänkande Krav på privata aktörer i välfärden (SOU 2015:7). Utredningen har tagit ställning till vilka möjliga krav som kan och bör ställas på de som äger och driver företag inom välfärdssektorn. Utredningen har även övervägt om tillståndsplikt ska införas för ytterligare verksamheter inom välfärdssektorn.

Kraven på kompetens och tidigare erfarenhet för att få bedriva, äga eller ingå i ledningen för en verksamhet inom välfärdssektorn är få, enligt utredningen. Dessutom är regleringen för privata aktörer olika utformad och det ställs olika krav för att få etablera sig och verka inom olika områden.

Utredningen föreslår därför att tillståndsplikten utökas inom socialtjänsten och att det ska ställas krav på insikt, erfarenhet och lämplighet för att beviljas godkännande eller tillstånd att bedriva verksamhet enligt skollagen och socialtjänstlagen. Den som ansöker ska också kunna visa att den har ekonomiska förutsättningar att bedriva en långsiktig verksamhet. Kraven ska gälla fortlöpande efter att tillstånd eller godkännande meddelats. Utredningen föreslår att ansvariga kommunala och statliga myndigheter får ta ut en avgift vid en ansökan om godkännande eller tillstånd. Förslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

I budgetpropositionen för 2015 aviserades att en utredning ska tillsättas med uppdrag att bl.a. lämna förslag om hur regleringen av användningen av offentliga medel för driften av skattefinansierad välfärd bör utformas, så att medlen kommer brukarna till godo och överskotten som huvudregel återförs till verksamheten. Enligt uppgifter från Regeringskansliet har det ännu inte tillsatts någon utredning, men man håller på att utarbeta direktiv.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet kan notera att en utredning kommer att tillsättas i syfte att lämna förslag om hur regleringen av användningen av offentliga medel för driften av skattefinansierad verksamhet bör utformas. Dessutom har Ägarprövningsutredningen nyligen lämnat sitt slutbetänkande. Skattemedel ska användas till just den verksamhet de är avsedda för och vinstjakten som incitament hör inte hemma i välfärdssektorn. Förutsättningen för att privata aktörer ska få verka inom välfärdssektorn ska vara att syftet med verksamheten är att tillhandahålla utbildning, vård eller omsorg av god kvalitet. Utskottet vill avvakta utredningens resultat och den fortsatta beredningen av Ägarutredningens slutbetänkande innan det tar ställning till nya åtgärder för att ytterligare säkra kvaliteten inom välfärdens områden.

Med det anförda avslår utskottet samtliga motionsyrkanden.

Avknoppning av kommunal verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att se över regelverket för att underlätta avknoppning och om att i lag införa förbud mot kommunala avknoppningar. Utskottet anser att den befintliga lagstiftningen på området är tydlig när det gäller avknoppning av kommunal verksamhet.

Motionerna

I motion 2014/15:2874 av Fredrik Schulte (M) anförs att regeringen bör överväga möjligheten att se över regelverket för avknoppningar av offentligt ägd och finansierad verksamhet (yrkande 3). Enligt motionären ger den befintliga lagstiftningen ingen klar vägledning för hur avknoppningar ska genomföras, vilket bromsat upp arbetet med att utöka valfriheten, mångfalden och kvaliteten inom välfärden. En avyttring av offentligt ägda välfärdsverksamheter syftar i huvudsak till att stärka konkurrensen, valfriheten och i förlängningen kvaliteten, varför det enligt motionären endast i undantagsfall är aktuellt att bjuda ut välfärdsverksamheter på en öppen marknad till högstbjudande. Vinnaren av budgivningen är inte nödvändigtvis den aktör som är kvalitetsmässigt mest lämpad att driva verksamheten i fråga. Motionären anser därför att regeringen bör överväga att se över regelverket för avknoppningar och ta fram en modell för hur det även fortsättningsvis kan bidra till ökad kvalitet, konkurrens och valfrihet.

Richard Jomshof m.fl. (SD) anför i kommittémotion 2014/15:2943 att ett förbud bör införas mot kommunala avknoppningar av skolor och förskolor (yrkande 5). Motionärerna anser att det är förkastligt, orationellt och oetiskt att en kommun gynnar enskilda genom att sälja ut kommunal egendom till underpris utan upphandling. Därför menar motionärerna att det i lag ska införas ett förbud mot kommunala avknoppningar.

Tidigare behandling

Finansutskottet har tidigare vid flera tillfällen behandlat motioner om avknoppning av kommunal verksamhet, senast i betänkande 2013/14:FiU26 Kommunala frågor. I det betänkandet ansåg utskottet att det i lagstiftningen tydligt framgår vad som gäller vid avknoppning av kommunal verksamhet. Utskottet hänvisade till befintliga regelverk och gjorda utredningar, bl.a. Friskolekommitténs utredning (Friskolorna i samhället, SOU 2013:56) som är den senaste utredningen. Den utredningen visade att rättsläget är helt klart och inte lämnar något utrymme för försäljning av kommunal egendom till ett lägre

pris än det värde som fastställts vid den oberoende värderingen och att det är verksamhetens hela värde som då ska värderas.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet anser fortfarande att de befintliga regelverken och de utredningar som gjorts tydligt visar vad som gäller vid avknoppning av kommunal verksamhet. Även den senaste utredningen, som gjorts av Friskolekommittén, visar att rättsläget är tydligt när det gäller avknoppning av kommunal verksamhet. Det innebär att den befintliga lagstiftningen inte lämnar något utrymme för försäljning av kommunal egendom till ett lägre pris än det värde som fastställts vid en oberoende värdering och att det är verksamhetens hela värde som ska värderas.

Med det anförda avslår utskottet samtliga motionsyrkanden.

Tillsynsavgifter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förslag på ändrade tillsynsavgifter. Utskottet hänvisar till den befintliga lagstiftningen på området och till en pågående utredning.

Motionerna

I motion 2014/15:670 av Jan Ericson (M) framhålls att när verksamheter som t.ex. livsmedelstillsyn och miljökontroller i sin helhet avgiftsfinansieras minskar incitamenten att utveckla effektiviteten. Dessutom riskerar det att leda till att onödigt många tillsynsbesök görs. Regeringen bör därför se över om det går att lagstifta om ett förbud mot avgiftsfinansiering av myndighetsutövning, så att all tillsynsverksamhet bekostas med skatter.

Jan Ericson (M) anser i motion 2014/15:701 att det inte är skäligt att en kommun tar ut tillsynsavgifter utan att ha genomfört tillsynsbesök. Motionären tycker inte att en kommun ska få ta ut avgifter annat än i samband med tillsynsbesök.

Företag ska inte behöva betala för kontroller som aldrig äger rum. Det framhåller Anna Hagwall (SD) i motion 2014/15:1113. Motionären anser att kommunerna bör rekommenderas att införa den s.k. Rättviksmodellen.

Jan R Andersson och Sten Bergheden (båda M) anser i motion 2014/15:2225 att det är orimligt att små lanthandlare måste betala samma kostnad för tillsyn som stormarknader. Det behövs en översyn för att se till att tillsynskostnaderna för mindre serviceföretag på landsbygden är proportionerligt utformade.

Jan R Andersson (M) menar i motion 2014/15:2229 att kopplingen mellan de avgifter som många lanthandlare i dag betalar för tillsyn och storleken på

omsättningen av verksamheten är alldeles för svag. Han anser att avgiftssystemet i högre grad än i dag bör anpassas efter den faktiska omsättningen av den verksamhet som ska inspekteras.

Tidigare behandling

Finansutskottet har vid tidigare tillfällen behandlat motioner om kommunala tillsynsavgifter, senast i betänkande 2013/14:FiU26 Kommunala frågor. I betänkandet ansåg utskottet att det inte fanns några skäl att införa ett förbud mot att ta ut tillsynsavgifter under ett år då det inte görs några kontroller. I betänkandet 2010/11:FiU30 Kommunala frågor framhöll utskottet att det är helt i enlighet med regelverket att ta ut tillsynsavgifter utan att en kontroll nödvändigtvis har genomförts.

Kompletterande upplysningar

I september 2014 fick Statskontoret i uppdrag att utvärdera avgiftsfinansieringen av den offentliga livsmedelskontrollen. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 30 juni 2015. Skälen för uppdraget är att det i olika rapporter och granskningar har påtalats att det finns brister i den kommunala utformningen av livsmedelskontrollen, t.ex. att full kostnadstäckning inte alltid uppnås och att det finns variationer i vilka kostnader som avgiften täcker. Även utformningen av kontrollmyndigheternas avgiftsfinansiering för den offentliga kontrollen varierar, t.ex. använder Rättviks kommun en modell som delvis bygger på en administrativ avgift som är lika för alla företag, dels på en avgift som grundas på den kontroll som faktisk utförs (L2014/2278/DL).

Kommunal tillsyn eller offentlig kontroll regleras i lagar och förordningar. När det gäller kommunernas kontroll av t.ex. livsmedel så regleras det bl.a. i EU:s förordning (EG) nr 882/2004 (kontrollförordningen) och i livsmedelslagstiftningen. I EU-förordningen anges hur den offentliga kontrollen ska organiseras och genomföras och hur den ska finansieras. Enligt förordningen får medlemsstaterna ta ut avgifter för att täcka kostnaderna för den offentliga kontrollen. Avgifterna får dock inte vara högre än myndigheternas kostnader för kontrollen.

I betänkande 2005/06:MJU23 behandlade riksdagen regeringens proposition 2005/06:128 Anpassningar till nya EG-bestämmelser om livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd. Vid behandlingen beslutade riksdagen bl.a. att den offentliga kontrollen i Sverige ska finansieras med avgifter och att avgifterna ska ge full täckning för de kostnader som är förknippade med den offentliga kontrollen. Med stöd av livsmedelslagen har regeringen utfärdat förordningen (2006:1166) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel. Enligt den förordningen är en kommun skyldig att ta ut en årlig avgift för att täcka kommunens kostnader för offentlig kontroll och en avgift för att täcka kommunens kostnader för provning eller registrering. Av förordningen

framgår vidare att de avgifter som kommunerna tar ut ska grundas på en taxa som kommunfullmäktige bestämmer.

Enligt uppgifter från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) bestämmer t.ex. miljökontoret om tillsyn av ett företag ska göras varje, vartannat eller vart tredje år. Det uppges vara svårt att fördela kostnaderna för tillsynen på ett rättvist sätt för varje år. Därför anpassas avgifterna så att de blir jämnt fördelade under några år. Det innebär att företag kan få en årlig avgift även under de år då det inte genomförs något tillsynsbesök. När det gäller taxan tar SKL fram förslag på underlag.

Av kommunallagen 8 kap. 3b § framgår vidare att kommunerna och landstingen får ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som de tillhandahåller. Enligt självkostnadsprincipen får kommunerna och landstingen inte ta ut högre avgifter än vad som svarar mot kostnaderna för tjänsterna eller nyttigheterna (8 kap. 3c § kommunallagen). Självkostnadsprincipen innebär inte att avgifterna aldrig får överstiga kostnaderna. Avgiftsuttagen grundas på kalkylerade och budgeterade kostnader. Därmed ingår ett flertal osäkra komponenter, och det är därför inte möjligt att alltid uppnå en fullständig överensstämmelse mellan kostnader och avgifter. Ett överuttag av avgifter godtas därför så länge avgifterna inte väsentligen överstiger självkostnaderna för verksamheten (Den kommunala kompetensen SOU 2007:72).

I slutet av december 2009 behandlade finansutskottet regeringens skrivelse 2009/10:79 En tydlig, rättssäker och effektiv tillsyn (bet. 2009/10:FiU12). Enligt skrivelsen fanns det betydande skillnader mellan olika kommuner när det gäller tillsynens finansiering. Regeringen ansåg därför att en större enhetlighet i fråga om de kommunala avgifternas konstruktion och storlek borde eftersträvas.

En ökad tydlighet och förutsägbarhet gentemot tillsynsobjekt om hur tillsynen ska finansieras kräver enligt skrivelsen en viss ökad styrning av kommunala tillsynsavgifter. Det är rimligt att öka transparensen när det gäller kommunernas avgifter och att minska de största skillnaderna. Regeringen anser dock att avgifterna bör fastställas av varje kommun utifrån de lokala förhållandena och i enlighet med det kommunala självstyret. Den statliga styrningen av de kommunala tillsynsavgifterna bör följaktligen som huvudprincip inte gå så långt som till att fastställa taxor. Utskottet delade regeringens bedömning.

Finansutskottets ställningstagande

I likhet med tidigare behandling kan utskottet även denna gång konstatera att det är helt i enlighet med regelverket att tillsynsmyndigheter tar ut en tillsyns- eller kontrollavgift utan att en kontroll på plats nödvändigtvis har skett. När det gäller den kommunala utformningen av avgifter för livsmedelskontrollen vill utskottet avvakta Statskontorets utredning innan det tar ställning till eventuella nya åtgärder.

Med det anförda avslår utskottet samtliga motionsyrkanden.

Kommunalt finanssamarbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av den lagstiftning som rör kommunalt finanssamarbete. Utskottet hänvisar till behandlingen av regeringens förslag till förstärkta kapitaltäckningsregler och till EU:s regleringsprocess när det gäller införande av ny lagstiftning.

Motionen

I motion 2014/15:1163 av Hans Ekström (S) anförs att de regelverk som rör kommunalt finanssamarbete bör ses över. Sedan starten 1986 har det finansiella samarbetet mellan kommunsektorn och Kommuninvest vuxit kraftigt. Något som svensk lagstiftning inte kunnat förutse. De senaste årens oro på marknaden har också lett till ökade myndighetskrav på finansmarknadens aktörer, t.ex. EU:s aviserade krav på bruttosoliditet. För att inte dessa nya myndighetskrav ska hota verksamheten anser motionären att regeringen bör se över den lagstiftning som rör kommunalt finanssamarbete.

Kompletterande upplysningar

I betänkande 2013/14:FiU19 behandlade finansutskottet regeringens förslag till förstärkta kapitaltäckningsregler m.m. (prop. 2013/14:228). Utskottet välkomnade förslaget som innebar att svensk rätt anpassas till tillsynsförordningen¹ och att kapitaltäckningsdirektivet införlivas. Utskottet utgick från att regeringen noga kommer att följa hur det nya regelverket kommer att tillämpas av de finansiella aktörerna. I rättsakterna finns i dag inget krav på bruttosoliditet. Däremot innehåller tillsynsförordningen krav på rapportering och offentliggörande av bruttosoliditeten.

I tillsynsförordningen anges att EU-kommissionen senast den 31 december 2016 ska överlämna en rapport om ett eventuellt krav på bruttosoliditetsgraden till Europaparlamentet och Europeiska unionens råd. Rapporten ska vara baserad på en detaljerad analys som ska genomföras av Europeiska bankmyndigheten (EBA). Vid behov ska rapporten åtföljas av ett lagstiftningsförslag. Ett eventuellt införande förutsätter därför att lagstiftningsförslaget behandlas enligt EU:s fullständiga regleringsprocess med sedvanliga förhandlingar inom och mellan rådet och Europaparlamentet.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012.

När det gäller införandet av ett bruttosoliditetskrav anser Finansinspektionen bl.a. att det bör omfatta alla företag som omfattas av det nuvarande kravet i EU:s tillsynsförordning på rapportering och offentliggörande av bruttosoliditeten. Finansinspektionen anser även att det behövs en fördjupad analys av hur ett krav slår mot företag som är specialiserade på utlåning till stater, kommuner och landsting, vilket bl.a. omfattar Kommuninvest (FI dnr 14-16911).

Finansutskottets ställningstagande

När förslagen till förstärkta kapitaltäckningsregler behandlades av riksdagen förra våren ansåg utskottet att det var viktigt att regeringen noga följer hur det nya regelverket tillämpas av de finansiella aktörerna. Utskottet står fast vid denna uppfattning. Utskottet kan också konstatera att det i dag inte finns något krav på bruttosoliditet. Vid ett eventuellt införande kommer förslaget att beredas i enlighet med EU:s regleringsprocess. Inom ramen för detta arbete förutsätter utskottet bl.a. att det görs en analys av hur ett sådant krav slår mot olika företag.

Med det anförda avslår utskottet motionsyrkandet.

Tidiga insatser och sociala investeringar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om stöd till lokalt arbete med sociala investeringar. Utskottet hänvisar bl.a. till det samarbete som finns mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) när det gäller att stödja lokalt arbete med sociala investeringar.

Motionen

I motion 2014/2015:1434 av Teresa Carvalho (S) framhålls att det i många kommuner finns och växer fram verksamheter som är finansierade med sociala investeringar. Genom att arbeta förebyggande och med tidiga insatser försöker kommuner att förhindra mänskligt lidande och ekonomiska kostnader på sikt. Enligt motionären finns det ett behov av att stödja lokalt arbete med sociala investeringar och det kan bl.a. finnas skäl att se över hur ett nationellt stöd skulle kunna utvecklas.

Kompletterande upplysningar

Staten och SKL har genom årliga överenskommelser mellan 2012 och 2014 enats om stöd till riktade insatser inom området psykisk ohälsa. Stödet har använts för tidiga insatser, t.ex. för att synkronisera samhällets alla insatser för

barn och unga som har, eller riskerar att utveckla, psykisk ohälsa. I december 2014 fattade SKL och regeringen beslut om en ny överenskommelse för 2015. Överenskommelsen innebär bl.a. fortsatt stöd till kommuner och landsting (protokoll vid regeringssammanträde 2014-12-18 S2014/8909/FS).

Finansutskottets ställningstagande

I likhet med motionären anser utskottet att det är viktigt att arbeta förebyggande genom tidiga insatser. I enlighet med den kommunala självstyrelsen är det emellertid upp till varje kommun att besluta vilka insatser som ska genomföras.

Utskottet konstaterar dock att det pågår ett samarbete mellan regeringen och SKL för att stödja det arbete som bedrivs inom kommuner och landsting i form av tidiga insatser. Utskottet noterar vidare att en ny överenskommelse med fortsatt stöd till kommuner och landsting under 2015 beslutades i slutet av 2014.

Med det anförda avslår utskottet motionsyrkandet.

Välfärdens framtida finansiering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av välfärdens framtida finansiering. Utskottet hänvisar till det löpande arbete som sker med att bedöma hållbarheten i de offentliga finanserna och till den diskussion om välfärdens finansiering som årligen redovisas i vårproposition.

Motionen

I motion 2014/2015:2404 av Finn Bengtsson (M) framhålls att det finns ett gap mellan vad medborgarna efterfrågar och vad det offentliga kan leverera, och att detta gap växer. Motionären anser därför att det bör genomföras en översyn av välfärdens framtida finansiering.

Tidigare behandling

I betänkande 2013/14:FiU25 Statlig förvaltning och statistikfrågor behandlade finansutskottet ett motionsyrkande om det offentliga åtagandet. Utskottet konstaterade då att de offentliga finanserna sannolikt kommer att sättas under stor press framöver, bl.a. på grund av att andelen äldre i befolkningen stiger. Samtidigt konstaterades att flera bedömare följer utvecklingen av de offentliga finanserna och deras hållbarhet och att dessa bedömare anser att den svenska finanspolitiken är långsiktigt hållbar. Utskottet konstaterade vidare att Finansdepartementet håller på att utveckla en ny modell för att bl.a. möjliggöra en

fördjupad utvärdering av finanspolitikens långsiktiga hållbarhet. Utskottet ansåg att det bedrivs ett omfattande arbete med att bedöma finanspolitikens hållbarhet och att välfärdens finansieringsformer dessutom diskuteras årligen i regeringens vårproposition. Utskottet ansåg därför att det inte fanns några skäl för en översyn av hållbarheten i välfärdens framtida finansiering.

Kompletterande upplysningar

I 2014 års ekonomiska vårproposition redogörs bl.a. för den s.k. S2-indikator som Europeiska kommissionen tagit fram som en indikator för att bedöma om finanspolitiken är finansiellt hållbar. Indikatorn visar hur mycket budgeten måste förstärkas eller försvagas för att den initiala nettoförmögenheten tillsammans med nuvarande och framtida offentliga inkomster ska vara tillräckligt stora för att finansiera de offentliga utgifterna över tid (prop. 2013/14:100 s. 266).

I propositionen beskrivs också utmaningar som kan utsätta samhället för påfrestningar, t.ex. en åldrande befolkning och högre kostnader för och ökad efterfrågan på skattefinansierade tjänster. Samtidigt framhålls att en ökad efterfrågan på välfärdstjänster inte nödvändigtvis innebär att tjänsterna måste finansieras med offentliga medel. I vilken utsträckning välfärdstjänster ska finansieras offentligt eller privat är enligt propositionen en avvägning mellan fördelningspolitiska hänsyn och strukturpolitiska överväganden, där såväl positiva externa effekter som effektivitetsförluster till följd av högre skatter måste beaktas.

I januari 2014 presenterades Konjunkturrådets rapport 2014 Hur får vi råd med välfärden? (SNS). Rapporten tar sin utgångspunkt i att det svenska välfärdsystemet står inför betydande utmaningar i termer av dess finansiering. Orsaken till detta är främst en åldrande befolkning. Detta bedöms dock inte utgöra ett finansieringsproblem med det nuvarande skattesystemet, förutsatt dagens nivåer på kvalitet och utbud av tjänster. Enligt rapporten består utmaningen i att vissa tjänster blir relativt dyrare att producera, att efterfrågan på tjänsterna stiger och att efterfrågan på fritid stiger. I rapporten dras slutsatsen att det är möjligt att behålla grunderna i välfärdens utformning och ändå klara utmaningen, men att förändringar är nödvändiga. Åtgärder som bl.a. lyfts fram är vikten av att möjliggöra ett längre arbetsliv, möjliggöra jämförelser och utvärderingar av välfärdstjänster och göra socialförsäkringssystemen mer försäkringsmässiga.

Finansutskottets ställningstagande

I likhet med tidigare behandling kan utskottet konstatera att de offentliga finanserna sannolikt kommer att sättas under stor press framöver, bl.a. på grund av att andelen äldre i befolkningen stiger och att kraven av förbättringar ökar. Samtidigt konstaterar utskottet att ett stort antal bedömare följer utvecklingen av de offentliga finanserna och dess hållbarhet. Den allmänna bedömningen

bland dessa bedömare är att den svenska finanspolitiken är långsiktigt hållbar. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att Finansdepartementet håller på att utveckla en ny modell för att bl.a. möjliggöra en mer fördjupad utvärdering av finanspolitikens långsiktiga hållbarhet. Enligt utskottets mening bedrivs i dag ett omfattande arbete med att bedöma finanspolitikens hållbarhet samtidigt som välfärdens finansieringsformer årligen diskuteras i regeringens vårproposition.

Med det anförda avslår utskottet motionsyrkandet.

Särskilt yttrande

Vinstutdelning i offentligt finansierade välfärdsverksamheter, punkt 1 (M, C, FP, KD)

Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Jörgen Andersson (M), Emil Källström (C), Jan Ericson (M), Erik Ullenhag (FP), Jakob Forssmed (KD) och Fredrik Schulte (M) anför:

Vi anser att välfärden ska präglas av kvalitet, tillgänglighet och valfrihet. Tydliga kvalitetskrav och löpande och systematisk kvalitetsuppföljning är viktiga uppgifter för det offentliga, oavsett om verksamhet bedrivs i offentlig eller privat regi. Med en ökad mångfald av utförare ökar tillgängligheten, människors valfrihet och möjligheterna till självbestämmande. När fler människor kan välja och välja bort aktörer kan också effektiviteten och såväl den upplevda som den faktiska kvaliteten förväntas öka i de insatser som erbjuds.

Det är viktigt att verksamheterna inom välfärdens områden bedrivs med hög kvalitet och med ett engagemang som är långsiktigt och seriöst, oavsett utförare. Det säkerställs genom en effektiv tillsyn och tydliga regelverk, och inte genom förbud eller vinstbegränsningar. Vikten av långsiktiga och seriösa ägare lyfts bl.a. fram i Friskolekommitténs utredning. En lång rad åtgärder har också vidtagits för att säkerställa en god kvalitet i välfärden. Bland annat har Inspektionen för vård och omsorg inrättats i syfte att utveckla och förstärka tillsynen inom t.ex. hälso- och sjukvården och socialtjänsten, och genom den nya skollagen har Skolinspektionen fått ökade möjligheter att agera.

Ägarprövningsutredningen har nyligen presenterat förslag till åtgärder för att säkerställa kvalitet och långsiktighet i välfärdssektorerna. Vi avstår från att reservera oss mot utskottets ställningstagande i avvaktan på den fortsatta beredningen av Ägarprövningsutredningens slutbetänkande och förutsätter samtidigt att regeringen fortsätter att arbeta för att säkra kvaliteten, tillgängligheten och valfriheten inom välfärden.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:670 av Jan Ericson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över hur det går att lagstifta om ett förbud mot avgiftsfinansiering av myndighetsutövning.

2014/15:701 av Jan Ericson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en kommun inte får ta ut tillsynsavgifter annat än i samband med tillsynsbesök.

2014/15:1113 av Anna Hagwall (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att rekommendera kommunerna att införa den s.k. Rättviksmodellen.

2014/15:1163 av Hans Ekström (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över det regelverk som berör kommunalt finanssamarbete.

2014/15:1408 av Hans Rothenberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta fram en strategi för utveckling av företag inom välfärdssektorn.

2014/15:1409 av Hans Rothenberg (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se till att företag som är verksamma inom välfärdssektorn konkurrerar fullt ut på samma villkor som offentliga aktörer inom densamma.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se till att företag som är verksamma inom välfärdssektorn inte får begränsade konkurrensmöjligheter genom att restriktioner av vinstuttag införs.

2014/15:1434 av Teresa Carvalho (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att stödja lokalt arbete med sociala investeringar.

2014/15:2070 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förhindra att skattepengar som ska gå till vård, skolor och omsorg i stället går till skatteparadis eller till företagens vinster.

2014/15:2225 av Jan R Andersson och Sten Bergheden (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mindre servicenäringsars kringkostnader för tillsyn.

2014/15:2229 av Jan R Andersson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillsynsavgifter för kommersiell service.

2014/15:2404 av Finn Bengtsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av välfärdens framtida finansiering.

2014/15:2775 av Johan Hedin (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att värna och vårda välfärdsföretagens möjligheter att göra och ta ut vinst.

2014/15:2874 av Fredrik Schulte (M):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att överväga ett regelverk för avknoppningar av offentligt ägd och finansierad verksamhet.

2014/15:2943 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förbud mot kommunala avknoppningar av skolor och förskolor.